

IHMISTEN OMA TEATTERI

Kolme mallia ammattiteattereiden ja muiden paikallisten toimijoiden yhteistyön tueksi

TEOS

Teattereiden osallistavien yhteistoimintamallien kehittäminen

Verkkajulkaisu

IHMISTEN OMA TEATTERI - KOLME MALLIA AMMATTITEATTEREIDEN
JA MUIDEN PAIKALLISTEN TOIMIJOIDEN YHTEISTYÖN TUEKSI

TEOS – Teattereiden osallistavien yhteistoimintamallien kehittäminen -hanke 2013–2014

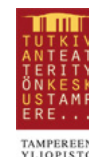
Katri Malte-Colliard (toim.)

Riitta Yrjönen (taitto)

Tutkivan teatterityön keskus

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö, Tampereen yliopisto 2014

ISBN 978-951-44-9403-1

SISÄLLYSLUETTELO:

1. Johdanto	4
2. TEOS – Teattereiden osallistavien yhteistoimintamallien kehittäminen	6
2.1. TEOS-hankkeen toimenpiteet	8
3. Kolme mallia ammattiteattereiden ja muiden paikallisten toimijoiden yhteistyön tueksi	10
3.1. MALLI 1 – Teatteri yhdistävänä alueellisena tekijänä (KUT)	12
3.2. MALLI 2 – Soveltavan teatterin osaston perustaminen - ideoita alueen muilta toimijoilta (Teatteri Metamorfoosi)	23
3.3. MALLI 3 – Teatterin ja yritysten yhteistyöllä uudenlaista toimintaa kortteliin (Q-teatteri)	35
4. Yhteenveto	45

1. Johdanto

Miten ihmisten oma teatteri syntyykään? Tampereen yliopiston Tutkivan teatterityön keskus on jo vuodesta 2008 ollut erilaisten hankkeiden muodossa kehittämässä suomalaisen esittävän taiteen saavutettavuutta ja ammattiteattereiden mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä myös kulttuurisektorin ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Monissa suomalaisissa teattereissa onkin esitystoiminnan rinnalle syntynyt hiljalleen myös muuta toimintaa, kuten soveltavan teatterin työpajoja erityisryhmille, työhyvinvointipalveluja ja taiteilijavierailuja erilaisissa laitoksissa. Moni teatteri haluaisikin olla yhä saavutettavampi ja houkuttelevampi alueen ihmisten oma teatteri.

Teattereiden toiminnan laajentamista esitystoiminnan ulkopuolelle kutsutaan useimmiten yleisötyöksi, vaikka varsinaisten uusien yleisöjen houkutteleva esitysten pariin ei olisikaan teatterin pääasiallisena tavoitteena. Kuten Ylös-hankkeen loppujulkaisussa määriteltiin: *Yleisötyö on laaja kokonaisuus erilaisia toimintatapoja, joiden*

päämääränä on syventää teatterin ja yleisön välistä suhdetta. Se voi olla esimerkiksi toiminnallinen työpaja, joka syventää katsojan kokemusta esityksestä, teatterin monipuolista yhteistyötä vaikka kummikoulun kanssa, yleisön ottamista mukaan taiteelliseen luomisprosessiin tai erityistä tukea tarvitseville henkilöille suunnattua osallistavaa toimintaa (Ylös-hanke, Tutkivan teatterityön keskus 2010). Vaikka yleisötyön eri muodoista onkin tullut jo monelle teatterille osa perustoimintaa, toimintatapojen edelleen kehittämiseksi tarvitaan asiantuntemusta myös teatterin ulkopuolelta. Yritysmaailman tai esimerkiksi sosiaalisektorin toiminnan tuntevat parhaiten kyseisten alojen ammattilaiset.

Teatterin rooli alueellisena kehittäjänä on useilla paikkakunnilla muuttumassa aktiivisemmaksi. Yhteistyö muiden organisaatioiden kanssa nähdään mahdollisuutena omaan toimintaympäristöön tutustumiseen, sen kehittämiseen ja yleensäkin uusien ideoiden keräämiseen. Sektorienvälinen yhteistyö vaatii kuitenkin avoimuutta niin teattereilta kuin toivotuilta yhteistyö-

tahoiltakin. Ei riitä, että tiedetään, mitä itse halutaan. On myös valmistauduttava kuulemaan, mitä muut ehkä toivoisivat.

Viime aikoina suomalaista teatterikenttää on puhuttanut Opetus- ja kulttuuriministeriön esitys uudenlaisen kannustinjärjestelmän kehittämiseksi kulttuuriorganisaatioiden valtionosuuksien määrittelyssä. Tarkoitus on luoda mittaristo, jonka avulla vertailtaisiin organisaatioiden toimintaa mm. toiminnan laadun ja taloudellisuuden, sen laajuuden, monipuolisuuden ja esteettömyyden kannalta. Museoita, teattereita ja orkestereita kannustetaan *panostamaan laadukkaaseen ja monipuoliseen toimintaan, joka on mahdollisimman laajan kävijäkunnan saatavilla ja saavutettavissa.* (Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmän kehittäminen, Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:11)

Esitys mittareiden käyttämisestä teatterin toiminnan laadun määrittäjänä, on ymmärrettävästi saanut myös

teatterikentällä kritiikkiä osakseen. Teattereiden valtionrahoitus ei ole ainakaan lisääntynyt viime vuosina ja vaatimukset uusien aluevaltausten osalta tuntuvat siksi monen mielestä kohtuuttomilta. Vaikka indikaattoreista voidaankin olla montaa mieltä, ministeriön kulttuuripoliittiset linjaukset taiteen saavutettavuudesta tulevat tulevaisuudessa kuitenkin määrittelemään suomalaisten ammattiteattereiden toimintaa. Teattereiden on pyrittävä löytämään keinoja uusien väestöryhmien saavuttamiseksi, jotta taiteellisen toiminnan kehittämiseksi olisi mahdollisuudet myös jatkossa. Yleisöt tuskin uusiutuvat itsestään väestön ikääntyessä.

2. TEOS – Teattereiden osallistavien yhteistoimintamallien kehittäminen

Tutkivan teatterityön keskus ryhtyi koordinoimaan TEOS – Teattereiden osallistavien yhteistoimintamallien kehittäminen –hanketta syyskuussa 2013. ESR-ohjelman toimintalinja Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen mahdollisti Hämeen ELY-keskuksen myöntämän rahoituksen puolivuotiselle hankkeelle. TEOS-hankkeen päämääräksi muotoutui seuraava: Edesauttaa ammattiteattereissa työskentelevien taiteilijoiden ja muun henkilökunnan työskentelymahdollisuuksien monipuolistamista ja tukea näin ammattiteatterin saavutettavuutta ja mm. syrjäytymistä ehkäisevien yhteistyöhankkeiden syntymistä. Teattereita haluttiin hankkeen puitteissa kannustaa osallistamaan toimintaympäristönsä muita organisaatioita uudenlaisen ”lähiteatteritoiminnan” suunnitteluun.

Hankkeeseen valittiin mukaan kolme organisaatioltaan ja toimintaympäristöltään hyvin erilaista uusi-maalaista ammattiteatteria: Q-teatteri, Teatteri Me-

tamorfoosi ja Keski-Uudenmaan Teatteri (KUT). Kaikilla hankkeeseen mukaan lähteneillä teattereilla oli jo pitkään ollut kiinnostusta ryhtyä kehittämään toimintaansa yhteistyössä talon ulkopuolisten tahojen kanssa ja kuulla heidän ajatuksiaan teatterin roolista osana paikallista toimintaa. Teatterit halusivat tulla yhä aktiivisemmin esille omassa korttelissaan ja kaupungissaan ja näyttää, että niillä on annettavaa ja jaettavaa myös omien seinensä ulkopuolella. Yhteistyön lisääminen muiden alueella toimivien organisaatioiden kanssa nähtiin mahdollisuutena teatterin toiminnan monipuolistamiselle ja vaikuttavuuden lisäämiselle.

TEOS-hankkeen tavoitteena oli viiden kuukauden ajan kartoittaa pilotteattereiden sekä niiden lähi-alueella toimivien muiden organisaatioiden yhteistyön mahdollisuuksia ja löytää toimivia ja kehityskelpoisia yhteistyömalleja, joita voitaisiin alkaa toteuttaa käytännössä hankkeen päätyttyä.

Q-teatteri, kuva Patrick Pesonius

2.1 TEOS-hankkeen toimenpiteet

TEOS-hanke toteutettiin 1.9.2013-28.2.2014 välisenä aikana. Projektin aluksi kartoitettiin jokaisen teatterin yhteistyötahot ja mahdollisesti aikaisemmin toteutetut yhteistyöprojektit alueen muiden organisaatioiden kanssa. Kun lähtötilanne oli selvillä, ryhdyttiin pohtimaan jatkotoimenpiteitä: Haluttiinko yhteistyötä kehittää ja syventää nykyisten kumppaneiden kanssa, vaiko etsiä kokonaan uusia yhteistyötahoja mahdollisesti teatterille tuntemattomilta sektoreilta? Yhteistoimintaa suunniteltiin hankkeen aikana kussakin teatterissa kahdessa erillisessä yhteistoimintatapaamisessa, joihin jokainen teatteri kutsui haluamiaan tahoja. Ensimmäiset tapaamiset järjestettiin marraskuussa 2013 ja toiset alkuvuodesta 2014. Tapaamisten aikana pyrittiin ensin ideoimaan ja hahmottamaan yhteistyön mahdollisuuksia ja sen jälkeen laatia jatkosuunnitelma siitä, millä tavalla konkreettinen yhteistyö voisi jatkua.

3. Kolme mallia ammattiteattereiden ja muiden paikallisten toimijoiden yhteistyön tueksi

Kaikkien uudenaikaisesta yhteistyöstä haaveilevien teattereiden ei tarvitse eikä kannata keksiä pyörää uudelleen, vaan TEOS-hankkeen aikana saaduista kokemuksista toivotaan olevan apua jatkossa myös muille alueellisesta kehittämisestä kiinnostuneille teattereille.

Seuraavaksi esitellyt kolme prosessikuvausta ja toimintamallia on koottu hankkeen aikana kerättyjen käytännön kokemusten pohjalta. Toimintamallit keskittyvät uusien yhteistyökumppanuuksien rakennusvaiheeseen, eli siihen prosessiin, joka tarvitaan aina ennen konkreettisen yhteistyön, kuten esimerkiksi yleisötyöprojektin aloittamista. Näiden esimerkkien avulla jokainen teatteri voi lähteä rakentamaan omanlaistaan yhteistyömallia omien yhteistyökumppaneidensa kanssa. Vaikka pilottiteattereiden hallinnolliset erot, niiden toimintaympäristöjen erityispiirteet sekä toiminnan kehittämistarpeet ovatkin olleet keskenään hyvin erilaisia, samankaltaisuuksia yhteistyön kehittämisprosesseissa löytyi paljon. Syntyneet toimintamallit ovatkin

sovellettavissa kaikenlaisten teattereiden ja kulttuuriorganisaatioiden käyttöön.

Keski-Uudenmaan Teatteri (KUT) keskittyi hankkeen aikana kehittämään niitä yhteistyömuotoja, joiden avulla Keski-Uudenmaan alueen aktiiviset toimijat saataisiin yhden pöydän ääreen. Teatteri Metamorfoosin kantavana ajatuksena oli löytää toimintalinja perustamisvaiheessa olevalle soveltavan teatterin osastolleen. Q-teatteri puolestaan keskittyi alueen aktiivisen yrityskentän kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Mallien työstämiseen osallistuivat Heikki Lund ja Metsälintu Pahkinen Keski-Uudenmaan Teatterista, Iika Hartikainen Teatteri Metamorfoosista sekä Esa Kylmälä, Jaana Taskinen ja Antti Hietala Q-teatterista. Lisäksi hankkeen aikana haastateltiin teattereiden yhteistyötahoja heidän omista toiveistaan liittyen teattereiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

3.1. MALLI 1

Teatteri yhdistävänä alueellisena tekijänä (KUT)

Teatterin esittely:

Keski-Uudenmaan Teatteri (KUT) on perustettu vuonna 1998 teatterialan ammattilaisten toimesta ja se on alueensa ainoa ammattiteatteri. Jäseniä KUT:illa on 29. KUT:in kotipaikka on Kerava, mutta säännöllistä esitystoimintaa on myös Tuusulassa ja Järvenpäässä. Vuosittain esityksiä on ensi-illassa kolmesta viiteen ja omien esitystensä lisäksi KUT tuo alueelle myös vierailuesityksiä. Keski-Uudenmaan teatterin toiminta-ajatuksena on *tarjota keski-Uudenmaan asukkaille ammattiteatteria kotikaupungeissaan.*

Rahoitus ja hallinto: Keski-Uudenmaan Teatterin rahoitus koostuu Keravan kaupungin, Tuusulan kunnan ja Järvenpään kaupungin vuosittain vaihtelevasti myöntämistä avustuksista sekä Valtion näyttämötaidetoimikunnan avustuksesta ja lipputuloista.

<http://www.kut.fi/>

KUT on yhdistys, jonka hallitukseen kuuluu puheenjohtajan lisäksi viisi muuta jäsentä. Teatterin ainoa kokopäiväinen työntekijä on toimistos sihteeri.

Tilat: Keski-Uudenmaan Teatterilla ei ole käytettävissään omaa ympärivuotista esitystilaa, mutta se tuottaa vuosittain ohjelmiston Krapin kesäteatterille Tuusulaan (312 hengen katsomo). Kesäteatterin lisäksi esityksiä järjestetään Keravan keskustassa sijaitsevassa Keuda-talossa (385 hengen katsomo), Keravan teatteritalolla (118 hengen katsomo), Järvenpää-talolla (90 hengen ja 562 hengen katsomot), Järvenpään Seuratalolla (200 hengen katsomo) ja Hyrylän Torpalla (n. 200 hengen katsomo). Pienimuotoisia esityksiä, kuten lukudraamoja ja teosesiteltyjä järjestetään säännöllisesti myös alueen kirjastoissa ja museoissa.

Ympäristö ja yleisö: KUT toimii kolmen kunnan alueella, jotka kaikki kuuluvat Keski-Uudenmaan kuntaliitosselvitysalueeseen ja KUUMA-kuntiin, joiden tavoitteena on lisätä Keski-Uudenmaan vetovoimaa erilaisin yhteisin kehittämistoimin. Alue on muutto-voitto- ja kasvualuetta, ja sen työttömyysaste on maan alhaisimpia.

Keravan, Tuusulan ja Järvenpään alueilla ei ole muita ammattiteattereita, mutta laaja valikoima kulttuurin parissa toimivia aktiivisia järjestöjä. Jokaisessa kunnassa on myös kirjasto ja museotoimi. Teatterin yleisö koostuu pääosin alueen asukkaista, mutta varsinkin

kesäteatteriesityksiin tullaan myös muualta pääkaupunkiseudulta. Jokaiseen esitykseen tarjotaan ilmaislippuja esimerkiksi työttömien yhdistysten kautta. Kerran vuodessa KUT tuottaa myös yhden lastennäytelmän.

Mistä kaikki alkoi...

Keski-Uudenmaan Teatteri kaipaa vakiintuneempia yhteistyömalleja sekä pitkän tähtäimen suunnittelua yhteistyöprojektien toteutukselle ja uusien kumppanuuksien solmimiselle. Mm. yleisötyötä on tehty jo pitkään, mutta siitä ei olla tiedotettu vielä tarpeeksi esim. rahoittajille.

Keski-Uudenmaan Teatteri on toiminut perustamisestaan lähtien yhteistyössä toiminta-alueensa kuntien kulttuuripalveluiden sekä sosiaalisektorin kanssa. Teatterin tunnettuus aktiivisena toimijana kaipaa kuitenkin vielä vahvistusta. Teatteri toivoo voivansa lisätä yleisötyön osuutta toiminnassaan ja sen kautta juurtua vahvemmin alueeseensa sekä vakuuttaa kunnat teatterin toiminnan rahoittamisen tärkeydestä. Yleisötyön avulla pyritään myös tavoittamaan laajemmin kolmen kunnan asukkaat teatterin yleisöksi.

Lähtökohdat

KUT:n kantavana ajatuksena on tarjota laadukkaiden teatterituotantojen lisäksi Keski-Uudenmaan asukkaalle henkistä hyvinvointia teatterin keinoin. Teatterin jäsenistö onkin toteuttanut vuosien ajan erilaisia yleisötyötapahtumia, kuten yhteislaulutilaisuuksia ja musiikkituokioita laitoksissa, näyttelijävierailuja, lukudraamatilaisuuksia ja erilaisia ilmaisu-, esiintymistaito- ja improvisaatiokoulutuksia. Lisäksi näyttösten

yhteydessä on järjestetty tilaisuuksia, joissa yleisöllä on mahdollisuus keskustella näyttelijöiden kanssa ennen ja jälkeen esityksen. Yleisötyötä on kuitenkin tähän mennessä toteutettu ilman selkeää toimintalinjaa ja se on pääasiassa koostunut yksittäisistä vierailuista mm. kouluihin, työttömien päiväkeskuksiin ja vanhusten palvelutaloihin. Nyt toimintaa haluttaisiin vakiinnuttaa ideoimalla hankkeita yhteistyössä muiden alueen toimijoiden kanssa.

Keski-Uudenmaan Teatteri haluaa:

- Vahvistaa asemaansa aktiivisena, alueellisena toimijana
- Hyödyntää tehokkaammin teatterin jäsenistön soveltavan teatterin osaamista osana teatterin toimintaa
- Suunnitella yleisötyöhankkeita pitkäjänteisesti yhteistyössä muiden alueen organisaatioiden kanssa
- Jäsentää teatterin yleisötyö markkinoitavaksi kokonaisuudeksi

Miten yhteistyötä alettiin rakentamaan?

Vaihe 1 – Yhteistyötahojen valinta:

Koska KUT on tehnyt pitkään yhteistyötä useiden Keravalla, Tuusulassa ja Järvenpäässä toimivien kulttuuri- ja sosiaalialan toimijoiden kanssa, päätettiin ensisijaisesti keskittyä toiminnan tehostamiseen ja vakiinnuttamiseen näiden tuttujen ja aktiivisten toimijoiden kanssa. Päätettiin järjestää vapaa-muotoinen keskustelutilaisuus, jonne kutsuttaisiin laajasti eri alojen ja organisaatioiden edustajia.

Tilaisuutta varten laadittiin lista niistä organisaatioista, joiden edusajat kutsuttaisiin tapaamiseen. Listalle valikoituivat Keravan, Tuusulan ja Järvenpään alueilla toimivat kuntien kulttuuripalvelut, vanhusten palvelut, nuorisotoimi, työttömien yhdistykset sekä ammattiopisto Keuda. Monet kutsuttavista toimivat myös kunnallispolitiikassa, minkä toivottiin edistävän teatterin halua olla yhä vahvemmin läsnä myös alueellisessa kehitystyössä. Kutsua pyydettiin levittämään laajasti organisaatioiden sisällä.

Vaihe 2 – Yhteistyötahojen kutsuminen tapaamiseen:

Koska KUT:illa ei ole käytettävissään riittävän suurta omaa kokoustilaa, tapaaminen päätettiin järjestää Keravan keskustassa sijaitsevassa Keudatalossa, jonka kokouskabinetin Keravan kaupunki tarjosi tapaamisen järjestämiseksi. Mahdollisimman suuren osallistumisprosentin toivossa kutsut tapaamiseen lähetettiin heti tilan varmistuttua, kaksi kuukautta ennen tapaamisajankohtaa.

Kutsussa mainittiin KUT:in osallistuvan laajempaan TEOS-hankkeeseen, jonka *puitteissa mm. Keravan, Tuusulan ja Järvenpään alueiden sosiaali- ja kulttuurialan toimijoita sekä oppilaitoksia kannustetaan yhteistyöhön Keski-Uudenmaan Teatterin tarjoamien palveluiden kehittämiseksi*. Tämän seikan toivottiin lisäävän asian tärkeyden merkitystä alueellisen kehityksen näkökulmasta myös kutsun vastaanottajille. Tilaisuus päätettiin järjestää iltapäivällä, jotta mahdollisimman moni kutsutuista voisi osallistua tapaamiseen virka-aikanaan.

[KUTin kutsu \(pdf\)](#)

Vaihe 3 - Tapaaminen kohderyhmän kanssa (marraskuu 2013)

Tapaamiseen saapui monipuolisesti Järvenpään, Tuusulan ja Keravan kuntien alueilla toimivien organisaatioiden edustajia. Kutsutuista kahdestatoista eri organisaatiosta oli edustettuina seitsemän (yhteensä 13 henkilöä). Lisäksi tilaisuuteen osallistui neljä KUT:in jäsentä. Tilaisuuden aluksi, kahvitarjoilun lomassa, KUT:in hallituksen puheenjohtaja esitteli teatterin toimintaa ja teatterin aikaisemmin järjestämiä koulutuksia, kurseja ja työpajoja. Tämän jälkeen kaikki osallistujat esittelivät itsensä ja mahdolliset valmiina olevat ajatuksensa yhteistyöideoistaan. Jakauduttiin kolmen neljän hengen ryhmiin, joissa keskustelua jatkettiin siitä, mitä yhteistyö voisi teatterin ja muiden alueen toimijoiden välillä olla. Lopuksi syntyneet ideat käytiin yhdessä läpi ja ne kirjattiin ylös.

Tapaamisen osallistuneiden tahojen laaja kirjo vaikutti yhteistyöideoiden suureen määrään. Se, että tapaamisessa jakauduttiin myös pienryhmiin, lisäsi ideoinnin mahdollisuutta entisestään. Eri alojen edustajilla oli omia ehdotuksiaan siitä, miten teatterin tarjoamia palveluita ja menetelmiä voitaisiin hyödyntää heidän omissa organisaatioissaan. Tapaamisesta tehtiin muistio, joka lähetettiin sähköpostilla kiitosviestin liitteenä kaikille osallistuneille ja niille kutsutuille, jotka eivät päässeet paikalle. Kiitosviestissä kerrottiin, että seuraava tapaaminen järjestetään parin kuukauden sisällä ja suunnittelua jatketaan esitettyjen ideoiden pohjalta silloin. Viestiä pyydettiin levittämään myös kaikille niille tahoille, joita KUT:in kanssa tehtävä yhteistyö voisi kiinnostaa.

Vaihe 4 – Toinen yhteinen ideointitapaaminen (tammikuu 2014)

Koska ensimmäisen tapaamisen tuloksena oli syntynyt valtava määrä ideoita teatterin palveluiden hyödyntämiseksi eri kohderyhmien parissa, päätettiin toisessa tapaamisessa keskittyä ainoastaan sellaisiin ideoihin, jotka konkreettisesti lisäisivät teatterin ja muiden organisaatioiden pitkäjänteistä, kestävästä yhteistyötä ja uusien rahoitusmahdollisuuksien löytymistä.

Toiseen tapaamiseen osallistuivat edustajat neljästä ensimmäisessä tapaamisessa olleista organisaatioista. Toisessa tapaamisessa todettiin, että vastaavalaikaisille tapaamisille on tarvetta jatkossakin ja KUT:illa on luonteva rooli koollekutsujana. Kaksi edellistä tapaamista ovat lähentäneet eri kuntien alueilla toimivia tahoja toisiinsa. Samalla myös teatterin näkökulma ja kehitysajat ovat tulleet esille. Pikkuhiljaa alkavat hahmottumaan ne konkreettiset mahdollisuudet, joita teatterin ja muiden alueen toimijoiden yhteistyöllä voisi olla.

Yhteistyöideoita ovat mm.:

- Teatterin, kuntien kulttuuri- ja sosiaalipalveluiden, oppilaitosten ja paikallisten järjestöjen yhteinen hanke
- Yhteisen ohjelman järjestäminen kaupunkien tapahtumiin

Vaihe 5 – Konkretiaa kohti

- Päätettiin, että KUT käy läpi toisessa tapaamisessa valikoidut ideat, tutkii eri rahoitusmahdollisuuksia ja lähettää ehdotuksen käytännön toteutuksesta kaikille aikaisemmissa tapaamisissa olleille. Kaikki halukkaat saavat kommentoida ideoita muutaman viikon ajan.
- Seuraava tapaaminen järjestetään maaliskuun 2014 alussa, jolloin keskitytään yhteisen hankeidean rahoituksen ja toteutuksen suunnitteluun.
- Yhteisiä tapaamisia pyritään jatkossa järjestämään säännöllisesti 2-3 vuosittain.

Keski-Uudenmaan Teatterin ohjeita uudenlaisen yhteistyön rakentamiseksi Teatteri yhdistävänä alueellisena tekijänä:

- 1. OLEMASSAOLEVIEN KONTAKTIEN HYÖDYNTÄMINEN:** Onko teatterinne jo tehnyt yhteistyötä jonkin lähialueen organisaation kanssa? Onko teillä kontakteja, joita ei ole vielä koskaan hyödynnetty esimerkiksi yleisötyön suunnittelussa? Voisiko jo olemassa olevia kontakteja vahvistaa esimerkiksi uuden hankkeen puitteissa?
- 2. KUTSU ERI ALOJEN TOIMIJOITA YHTEEN:** Mitä jos kutsuisitte alueen muut aktiiviset toimijat saman katon alle? Teatteri voi toimia uudenlaisena ja innostavana koollekutsujana esimerkiksi alueen kuntien kulttuuritoimien, sosiaalipalveluiden yksiköiden ja oppilaitosten välillä. Ideointi kannattaa aloittaa yhteisillä tapaamisilla, jolloin alueen kehittämisestä kiinnostuneiden tahojen me-henki kasvaa ja esiin tulevat esimerkiksi alueen elävöittämisen kannalta parhaat ideat. Samalla myös teatterin tunnettuus lisääntyy.
- 3. KANNUSTA OSALLISTUJAT IDEOIMAAN YHDESSÄ:** Älä rajoitu ainoastaan teatterin näkökulmaan, vaan kannusta eri alojen toimijoita yhdistelemään omia ideoitaan. Sektorien väliset projektit mahdollistavat uusien rahoituslähteiden löytymisen.
- 4. PIDÄ KIINNI TOIMINNAN SÄÄNNÖLLISYYDESTÄ:** Jos yhteistä toimintaa halutaan kehittää alueen eri alojen toimijoiden välillä, aikaa täytyy varata reilusti suunnitteluun ja tapaamisiin. Säännölliset ideointitapaamiset yhteistyön alussa ovat kaiken toiminnan perusta. Sopikaa seuraava kokoontumisajankohta aina valmiiksi.

5. **PYRI KONKREETTISEEN LOPPUTULOKSEEN:** Yhteisten tapaamisten tarkoitus on saada aikaan yhteisiä hankkeita tai säännöllistä toimintaa, jotta eri osapuolien mielenkiinto teatteria kohtaan säilyy.
6. **RESURSSIT JA AIKATAULUTUS:** Käy tarkasti läpi käytettävissä olevat henkilöresurssit. Mihin teatterin henkilökunnan aika riittää? Voiko teatteri ottaa vastuulleen yhteisten hankkeiden koordinoiminnin? Mitä vaikutusta uusilla hankkeilla on ohjelmistosuunnitteluun?
7. **HUOLEHDI RAHOITUKSESTA:** Mikään työ ei ole ilmaista. Keskity jo alusta alkaen vain niihin ideoihin, joihin voidaan löytää tarvittava rahoitus. Teatterin rooliksi jää ainakin alkuvaiheessa bud-

jetointi ja rahoituslähteiden kartoittaminen, joten henkilöresursseja tarvitaan koordinointiin. Kun teatterin kannalta toteuttamiskelpoiset yhteistyöideat on valittu ja eri rahoituslähteet kartoitettu, keskustelkaa hankkeesta yhteistyötahojenne kanssa. Hyödyntäkää eri rahoituslähteet ja apurahat tekemällä yhteisiä hakemuksia.

8. **TIEDOTA YHTEISTYÖN ALKAMISESTA SIDOSRYHMILLE JA ALUEEN PÄÄTTÄJILLE:** Jotta teatterin merkitys alueellisena, aktiivisena toimijana tulee näkyväksi kunnallispäätäjille ja rahoittajille, pyri tuomaan yhteistyön alkaminen esille aktiivisella tiedotuksella ja markkinoinnilla. Sitouta myös yhteistyökumppanisi tiedottamaan omille sidosryhmilleen yhteistyöstä.

3.2. MALLI 2

Soveltavan teatterin osaston perustaminen - ideoita alueen muilta toimijoilta

Teatterin esittely:

Teatteri Metamorfoosi on moniammatillinen teatteri-ryhmä, jonka tavoitteena on naamioteatterikulttuurin kehittäminen Suomessa. Maan ainoa naamioihin erikoistunut ammattiteatteriryhmä perustettiin vuonna 2005 ja rekisteröitiin yhdistykseksi tammikuussa 2006. Teatteriyhdistys Metamorfoosi ry:ssä on 12 jäsentä, joiden erityisosaamiseen kuuluvat mm. näytteleminen, ohjaaminen, naamionvalmistus, kuvanveisto, kuvitus, tanssi, musiikki, opetus, soveltavan teatterin menetelmät, dramaturgia ja valosuunnittelu.

Teatteri Metamorfoosin tavaramerkki on naamiot, joita se käyttää esityksissään ja koulutustoiminnassaan. Naamioita valmistetaan teatterin omassa naamio-

työpajassa. Teatteri haluaa myös laajemmin ylläpitää naamioiden valmistusta koskevaa osaamista ja edistää naamioitaidetta koskevaa tietoisuutta. Teatteri järjestää joka toinen vuosi myös kansainvälisen MasQue-naamioteatterifestivaalin yhteistyössä Helsingin kaupungin kulttuurikeskus Stoan kanssa. Uusin osa-alue teatterin toiminnassa on soveltavan teatterin osasto, MetaApplied, jonka toimintaa parhaillaan suunnitellaan.

Rahoitus ja hallinto: Teatterin toiminnan tukipilarina toimivat Taiteen edistämiskeskuksen ja Helsingin kaupungin toiminta-avustukset. Tämän lisäksi toiminnalle haetaan rahoitusta mm. Suomen kulttuurirahas toltta erityisesti soveltavan teatterin alueelle, AVEKilta

<http://www.metamorfoosi.com/>

dokumenttielokuvan käsikirjoitus- ja tuotantotukea, Koneen Säätiöltä MasQue-festivaalin tuotantoon ja Kansan sivistysrahastolta Poppius-naamioiden näyttelyn pystyttämiseen. Tuloja tuovat myös naamioiden valmistus tilauksesta, koulutustoiminta sekä teatteritilan vuokraus ja jäsenten sekä kannatusjäsenten vuosimaksut.

Teatterilla on kaksi taiteellista johtajaa, joista toinen toimii myös vakinaisena osa-aikaisena toiminnanjohtajana. Lisäksi teatterilla työskentelee osa-aikainen tuottaja. Tavoitteena on tulevaisuudessa saada edellä mainitut toimet päätoimisiksi.

Taiteellinen johtaja toimii myös yhdistyksen hallituksen puheenjohtajana. Teatteriyhdistys Metamorfoosi ry:n hallitus tekee toi-

mintaa koskevat lopulliset päätökset, mutta toimintaa kehitetään ja suunnitellaan jatkuvasti kaikkien jäsenten kesken säännöllisesti järjestettävissä MetaAction -tapaamisissa.

Tilat: Teatteri Metamorfoosilla on toimitila, *Point Fixe*, Helsingin Sörnäisissä. Tilaan sisältyy toimisto, naamionvalmistusateljee sekä harjoitussali (66 m²), joka toimii myös kurssitilana. Harjoitussalia vuokrataan ulkopuolisille.

Ympäristö: Teatteri Metamorfoosi sijaitsee Helsingissä, Sörnäisten kaupunginosassa, jossa toimii runsaasti erilaisia järjestöjä, yrityksiä ja kaupungin virastoja. Naapurissa sijaitsevalla Suvilahden alueella on

toimipisteitä useilla kulttuuriorganisaatioilla.

Mistä kaikki alkoi...

Teatteri Metamorfoosi on järjestänyt jo usean vuoden ajan kursseja ja työpajatoimintaa taidealan ammattilaisille ja pitkään harrastaneille. Erilaisia työpajoja on järjestetty myös lapsille yhteistyössä Itä- ja Kaakkois-Helsingin alueen kulttuurikeskus Stoan kanssa sekä MasQue-festivaalin yhteydessä. Naamioteatteri mahdollistaisi kuitenkin hyvin monenlaisten kohderyhmien kanssa työskentelyn. Työpajatoimintaa haluttaisiinkin laajentaa tarjottavaksi esimerkiksi suomen kieltä opiskeleville maahanmuuttajaryhmille ja sellaisille ryhmille, joilla ei ole entuudestaan suhdetta teatteriin tai itseilmaisuu.

Soveltavan teatterin menetelmien hyödyntämisen erilaisten kohderyhmien kanssa toivotaan tulevaisuudessa olevan oleellinen osa Teatteri Metamorfoosin perustoimintaa. Soveltavan teatterin osaston toiminnan suunnitteluun toivottaisiinkin ideoita ja mielipiteitä myös teatterin ulkopuolisilta tahoilta, jotta tuleva toiminta voisi vastata kentän tarpeisiin ja siitä voisivat myöhem-

min hyötyä mahdollisimman monet alueen asukkaat ja organisaatiot.

Teatteri Metamorfoosi on muuttanut uusiin toimitaloihinsa vasta hiljattain ja myös siksi tutustuminen alueen muihin toimijoihin olisi tärkeää. Teatterin järjestämiä koulutuksia ja kursseja, harjoitustilaa sekä soveltavan teatterin toimintaa olisi helpompi markkinoida täsmennetyksi erilaisille kohderyhmille ja organisaatioille jos lähialue tunnettaisiin paremmin.

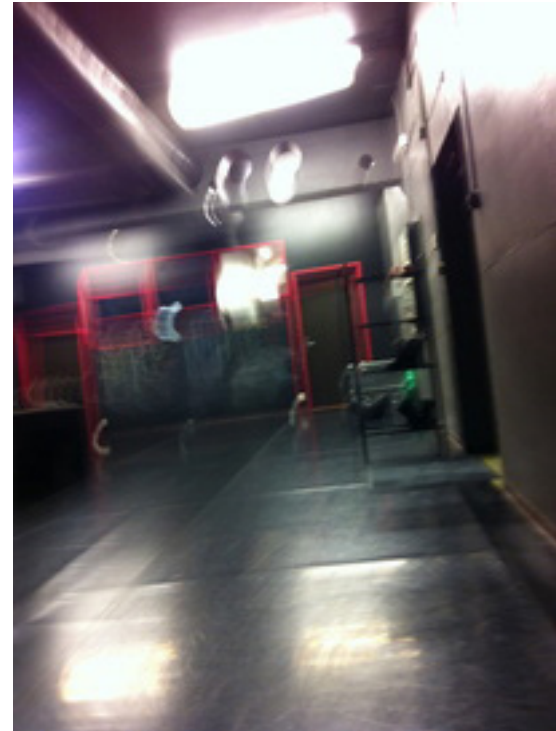
Lähtökohdat

Soveltavan teatterin osaston toiminnan kannalta Teatteri Metamorfoosi haluaisi kehittää jatkossa erityisesti sosiaalialan organisaatioiden ja julkisen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä. Osalla teatterin jäsenistä on vahvaa soveltavan teatterin menetelmien osaamista ja halua työskennellä erityisryhmien, kuten vieraskielisen väestön kanssa. Useat teatterin jäsenistä ovat aikaisemmin toteuttaneet erilaisia soveltavan teatterin projek-

teja sosiaalisektorilla. Toistaiseksi soveltavan teatterin osaston toiminnan suunnittelua koordinoi osa-aikaisesti kaksi teatterin jäsentä.

Teatteri Metamorfoosi haluaa:

- Kehittää uusia toimintamuotoja soveltavan teatterin parissa ja tehdä teatterin osamista tunnetuksi soveltavan teatterin saralla (fyysinen ja naamioteatteri)
- Työskennellä erityisryhmien kanssa (esim. vankilasta vapautuneet, kuulorajoitteiset)
- Tutustua lähialueen muihin toimijoihin ja tehdä omaa toimintaansa ja tiloja tunnetuksi

Miten yhteistyömahdollisuuksia lähdettiin kartoittamaan?

Vaihe 1 - Alkupohdinnat:

Potentiaalisten yhteistyötahojen kartoittaminen aloitettiin pohtimalla, minkälaisien kohderyhmien ja organisaatioiden kanssa teatteri haluaisi työskennellä. Päädyttiin siihen, että kartoitetaan ensisijaisesti alueen koulut ja sosiaalisektorin toimijat. Alueen koulujen tiedettiin osallistuvan aktiivisesti erilaisiin kulttuurihankkeisiin, joten ne tuntuivat luontevalta kontaktilta. Samalla päätettiin tutkia mahdollisuuksien mukaan myös, minkälaisia organisaatioita, kuten järjestöjä ja yrityksiä lähialueella (Sörnäinen ja itäinen Helsinki) yleensäkin toimii.

Vaihe 2 - Potentiaalisten yhteistyötahojen kartoitus:

Ensin käytiin läpi jäsenistön jo olemassa olevat omat kontaktit ja tietous alueen toimijoista. Tämän jälkeen organisaatioista etsittiin tietoa ensin internetistä Helsingin kaupungin sivuilta. Kaupungin palvelut löytyvät

kätevästi palvelukartalta toimialoittain ja kaupunginosittain:

<http://www.hel.fi/hki/Helsinki/fi/Kaupunginosasi-vut>

Palvelut on luokiteltu kategorioittain esim. *koulutus ja opiskelu, sosiaali- ja perhepalvelut ja kulttuuri- ja vapaa-aika*. Jotta saataisiin mahdollisimman laaja kuva alueella toimivista muista organisaatioista, hyödynnettiin myös mm. Helsingin Yrittäjät ry:n sekä Fonectan verkkosivuja.

Vaihe 3 – Kontaktoitavien tahojen rajaaminen:

Koska Sörnäisten alueella toimii valtava määrä järjestöjä ja erilaisia kaupungin palveluja, päätettiin kaupalliset yritykset rajata tässä vaiheessa kokonaan pois ja keskittyä alkuperäisen ajatuksen mukaisesti ainoastaan peruskouluihin sekä sosiaalialan virastoihin, yhdistyksiin ja järjestöihin. Mahdollisesti yhteistyöstä kiinnostuneiden tahojen löytämiseen kysyttiin vinkkejä myös Helsingin kaupungin opetusvirastosta ja koulualueiden päälliköiltä. Alkuperäisenä ideana oli jalkautua Sörnäisten kaduille, etsiä kiinnostavia yhteistyötahoja ja keskustella spontaanisti vailla vaatimusta jatkositoutu-

misesta. Hankkeen aikataulun vuoksi idea jouduttiin kuitenkin hylkäämään toistaiseksi.

Kiinnostavimmat yhdeksän tahoja kerättiin yhteystietoineen omaksi listakseen. Listalle päätyi yksi peruskoulu, palvelukeskuksia, kulttuuri- ja hyvinvointipalveluja tarjoavia yhdistyksiä sekä kaupungin virastoja.

Vaihe 4 – Ensimmäiset yhteydenotot

Ensimmäiseksi haluttiin selvittää, olisiko listalle valikoituilla organisaatioilla aitoa kiinnostusta lähteä ideoimaan soveltavan teatterin osaston toimintaa yhteistyössä Teatteri Metamorfoosin kanssa. Valikoituihin organisaatioihin otettiin ensin yhteyttä puhelimitse sekä joihinkin myös henkilökohtaisilla käynneillä. Kerrottiin TEOS-hankkeesta ja Teatteri Metamorfoosin halusta sitoutua uudenlaisen *kortteliteatterin* kehittämiseen soveltavan teatterin osaston puitteissa. Organisaatioista löytyneiltä yhteyshenkilöiltä tiedusteltiin heidän haluaan tulla ideoimaan yhteistä toimintaa vapaamuotoiseen tapamiseen teatterille.

Vaihe 5 – Kutsut:

Teatterin aloite yhteistyön ideoimiseksi sai kohdeorganisaatioissa innostuneen vastaanoton. Teatterin toimintaa esittelevä, kaikille avoin ideointitilaisuus päätettiin järjestää kuukauden päähän. Kutsut lähetettiin organisaatioiden yhteyshenkilöille ja heitä pyydettiin levittämään kutsua omissa organisaatioissaan.

[Metamorfoosin kutsu \(pdf\)](#)

Vaihe 6 – Keskustelutilaisuus (marraskuu 2013)

Vaikka ilmoittautuneita oli alussa runsaasti, tilaisuuteen osallistui lopulta useiden viimehetken peruuntumisten vuoksi edustajia kolmesta eri organisaatiosta: läheisestä peruskoulusta (äidinkielen ja ilmaisutaidon opettajat), turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksesta ja soveltavan teatterin keinoja syrjäytymisen ehkäisemiseksi hyödyntävästä yhdistyksestä. Paikalla oli viisi Teatteri Metamorfoosin jäsentä.

Tilaisuudessa esiteltiin ensin Teatteri Metamorfoosin tiloja, toimintaa ja naamioita, minkä jälkeen osallistujaorganisaatiot kertoivat omista ideoistaan teatterin menetelmien tuomiseksi heidän omaan toimintaansa. Osallistujien edustaessa keskenään toimintatavoiltaan ja -ajatuksiltaan hyvin erilaisia organisaatioita, tuntui luontevalta siirtyä esittelykierroksen jälkeen jatkamaan keskustelua pienryhmiin.

Konkreettisten yhteistyö-ideoiden löytymiseksi keskustelua jatkettiin jokaisen organisaation kanssa erikseen niin, että jokaisessa ryhmässä oli mukana 1-2 teatterin jäsentä. Ideat kirjattiin ylös. Sovittiin, että

Teatteri Metamorfoosi käy ensin läpi esitetyt ideat ja palaa asiaan jokaisen organisaation kanssa erikseen.

Esitetyjä ideoita olivat mm.:

- Soveltavan teatterin työpajat ja naamioteatterin hyödyntäminen turvapaikanhakijoiden suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin opetuksessa
- Soveltavan teatterin hyödyntäminen osana reaali-aineiden opetusta (uusien opetusmenetelmien kehittäminen työparina opettajakunnan kanssa)
- Naamionvalmistustyöpajat esim. vankilassa

Tilaisuuden aikana todettiin, että kaikkeen yhteistyöhön täytyisi löytää ulkopuolinen rahoitus. Teatteri Metamorfoosin kautta uskottiin löytyvän helpoiten rahoitusmahdollisuuksia.

Vaihe 7 – Ensimmäisen yhteistyötahon valinta

Esitettyjen ideoiden läpikäyminen vei huomattavan paljon aikaa, sillä Teatteri Metamorfoosin jäsenistön täytyi tarkkaan miettiä, kuinka laajaan yhteistyöhön sen henkilöresurssit riittäisivät ja olisiko lopulta järkevää aloittaa yhteistyön suunnittelu samanaikaisesti usean eri organisaation kanssa. Päädyttiin siihen, että

yhteistyön suunnittelu aloitetaan ensin yhden organisaation kanssa ns. pilottina. Pilotin onnistuessa samaa konseptia voitaisiin helposti hyödyntää muiden organisaatioiden kanssa.

Uutta ideointipalaveria päätettiin ehdottaa ensin turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskukselle, sillä yhteisiä, helposti toteuttamiskelpoisia hankeideoita oli syntynyt keskustelutilaisuudessa runsaasti. Ajatuksena oli myös myöhemmin yhdistää läheinen peruskoulu mukaan mahdollisesti syntyvään toimintaan. Organisaation muuttuneen työtilanteen vuoksi vastaanottokeskus joutui kuitenkin yllättäen vetäytymään yhteistyöneuvotteluista. Näin olleen uutta tapaamista ehdotettiin läheisen peruskoulun äidinkielen ja ilmaisutaidon opettajille.

Vaihe 8 – Toinen tapaaminen (tammikuu 2014)

Toinen tapaaminen järjestettiin peruskoulun opettajanhuoneessa ennen päivän opetuksen alkua. Todettiin, että yhteistyön kehittäminen koulun kanssa on mahdollista, jos vain yhteistyö saadaan sisällytettyä koulun opetukseen tai toisena vaihtoehtona koulun nykyisten

hankerahoitusten puitteisiin. Koulun arjen tiukka aika-
taulu ja opetussuunnitelmat määräävät hyvin pitkälle uusien opetusmetodien suunnittelua ja käyttöönottoa, joten toimintaa täytyisi ensin testata pienimuotoisesti. Sovittiin, että Teatteri Metamorfoosi tekee ensin yksityiskohtaisen suunnitelman ja budjettiarvion soveltavan teatterin työpajojen toteuttamisesta koulussa.

Vaihe 9 – Konkretiaa kohti

Teatteri Metamorfoosi laati koulua varten suunnitelman ja budjettiarvion kahdesta eri kokonaisuudesta:

- Soveltavan teatterin työpajakokonaisuus terveystiedon tunneille (tämä voisi mahdollisesti sisältyä koulun omaan hankkeeseen, jossa kehitetään uudenlaisia opetusmetodeja reaaliaineen opettajien käyttöön).
- Naamionvalmistuksen työpajakokonaisuus osaksi ilmaisutaidon opetusta (tähän täytyisi hankkia ulkopuolinen rahoitus)

Yhteistyöneuvotteluja jatketaan tarjousten pohjalta koulun kanssa.

Teatteri Metamorfoosi on saanut myös kiinnostuneita yhteydenottoja sellaisilta tahoilta, jotka oli kutsuttu ensimmäiseen marraskuun tapaamiseen, mutta jotka eivät silloin päässeet paikalle. Kaikki kiinnostuneet tahot tavataan kevään 2014 aikana.

Vaihe 10 – Teatterin sisäinen työnjako

Kokemukset eri organisaatioiden kanssa aloitetusta yhteistyön suunnittelusta ovat selkeyttäneet teatterin sisäistä työnjakoa ja tehostaneet toiminnan koordinoitua. Kahdella osa-aikaisesti soveltavan teatterin osaston toimintaa suunnittelevalla jäsenellä on nyt omat vastuualueensa: toinen keskittyy julkisen sektorin toimijoihin ja toinen kehittää teatterin yritys- ja yhdistysyhteistyötä. Vastuualueiden jakaminen helpottaa aikataulutusta ja päätösten tekemistä jatkossa.

Teatteri Metamorfoosin ohjeita uudenlaisen yhteistyön rakentamiseksi

- 1. MÄÄRITELKÄÄ NE TAHOT, JOIDEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ VOISI TUKEA TEATTERINNE UUTTA SOVELTAVAN TEATTERIN TOIMINTAA:** Mitä kohderyhmiä haluaisitte tavoittaa toiminnallenne jatkossa? Haluatteko keskittyä sosiaalialan palveluntarjoajiin, kouluihin vai esimerkiksi yrityksiin? Toivotteko ideoita teatterin ulkopuolelta?
- 2. LÄHIALUEISIIN TUTUSTUMINEN:** Jos teatterin lähialueet eivät ole ennestään tuttuja, varaa aikaa lähistön muiden toimijoiden kartoitusvaiheeseen. Oikeiden organisaatioiden ja henkilöiden löytäminen voi viedä yllättävän paljon aikaa. Varaudu myös siihen, että organisaatioissa tapahtuvat henkilöstövaihdokset ja aikataulumuutokset saattavat vaikuttaa yhdessä laadittuihin suunnitelmiin.
- 3. HENKILÖKOHTAISET KONTAKTIT:** Pyri tapaamaan kiinnostavia tahoja kasvotusten, jotta löydät yhteistyön kehittämisestä innostuneimmat henkilöt. Henkilökohtaisissa tapaamisissa yhteistyötahojen toiveiden ja tarpeiden kuuleminen helpottuu.
- 4. KUTSU KIINNOSTUNEET TAHOT TUTUSTUMISKÄYNNILLE TEATTERIIN:** Uuden tulokkaan täytyy tehdä töitä, jotta se huomataan.

5. **EHDOTA TAPAAMISTA YHTEISTYÖTAHOJEN LUONA:** Yhteistyötahojen toiminnan mahdollisimman hyvä tunteminen on yhtä tärkeää, kuin se, että teatterisi tunnetaan. Jos toimintaa suunnitellaan toteutettavaksi yhteistyötahon tiloissa, on niihin tutustuminen oleellinen osa toiminnan suunnittelua. Tiedä, mihin olet menossa!
6. **ALOITA PIENESTI:** Uudenlaista toimintaa ei synnytetä käden käänteessä, vaan suunniteltuun täytyy varata aikaa. Yhteistyötä kannattaa rakentaa osissa, yksi kumppani kerrallaan. Näin myös teatterin osa-aikaisetkin henkilöresurssit saadaan mahdollisimman hyvin riittämään.

7. **TUOTANNON SUUNNITTELU:** Kaikentyylinen yhteistyö teatterin ulkopuolisten toimijoiden kanssa vaatii tuottaja-asennetta. Teatterin yhteistyöhalua täytyy ensin markkinoida ja saavutettuja kontakteja ylläpitää. Oma osaaminen ja teatterin tarjoamat palvelut täytyy muotoilla selkeäksi ja kiinnostavaksi paketiksi. Aluksi innokkaat yhteistyökumppanit saattavat myös vetäytyä hankkeesta, jos rahoitusta yhteistyöhön ei olekaan teatterilla jo valmiiksi olemassa. Valmistaudu rahoitusmahdollisuuksien perusteelliseen selvittämiseen ja rahoituksen hakemiseen!

3.3. MALLI 3

Teatterin ja yritysten yhteistyöllä uudenlaista toimintaa kortteliin (Q-teatteri)

Teatterin esittely:

Q-teatteri on freelance-näyttelijöiden v. 1991 perustama ryhmämuotoinen ammattiteatteri, joka on toiminut nykyisissä tiloissaan Helsingin Töölössä vuodesta 1992. Q-teatterissa on 59 varsinaista jäsentä; näyttelijöitä, ohjaajia, valo- ja äänisuunnittelijoita, pukusuunnittelijoita, lavastajia, näytelmäkirjailijoita, tuottajia ja teatteriteknikoita. Ohjelmistossa on vuosittain kahdesta kolmeen omaa ensi-iltaa. Teatteri on vuodesta 2000 alkaen tuottanut vuosittain kansainvälisen Baltic Circle –festivaalin. Kolmantena toimintamuotona ovat erilaiset yleisötyöhankkeet.

Rahoitus ja hallinto: Q-teatterin rahoitus koostuu vuosittaisesta valtionosuudesta, Helsingin kaupungin avustuksesta, lipputuloista. Baltic Circle –festivaali ja

yleisötyöhankkeet rahoitetaan edellisten rahoittajien lisäksi kohdeapurahoilla.

Teatterissa työskentelee vakinaisessa työsuhteessa mm. talous- ja hallintojohtaja, Baltic Circle –festivaalin toiminnanjohtaja ja yleisötyövastaava. Lisäksi on viisi henkilöä tuotannollisissa ja teknisissä tehtävissä. Teatterin johtaja palkataan kaksivuotiskaudeksi kerrallaan. Muu henkilöstö palkataan produktiokohtaisesti.

Tilat: Q-teatterilla on kaksi näyttämöä: Iso näyttämö (entinen elokuvateatteri Astra), jossa katsojapaikkoja on n. 200. Puoli-Q (vanha kauppahalli) on vierailukäytössä. Siellä järjestetään teatteriesityksiä, akustisia konsertteja, performansseja, keskustelutilaisuuksia, yms. Siirrettävässä katsomossa on n. 40 katsojapaikkaa, mutta jos esitystilaa ei tarvita, tilassa voi järjestää erilaisia tilaisuuksia n. 60 hengelle.

<http://www.q-teatteri.fi>

Ympäristö: Q-teatteri sijaitsee Helsingin kanta-kaupungissa Töölön kaupunginosassa Tunturikadulla, jossa on kivijalkaliikkeitä sekä asuintaloja. Töölössä asuu monipuolisesti niin ikäihmisiä, opiskelijoita kuin lapsiperheitäkin. Q-teatterin lisäksi Töölössä vanhassa ratikkahallissa toimii Kulttuuritehdas Korjaamo, joka toimii monipuolisena kulttuuritalona.

Töölön alueella toimii perinteikäs kaupunginosayhdistys Töölö-Seura ja vasta pari vuotta toiminut löyhä yhteisö Töölö-liike.

Mistä kaikki alkoi...

Q-teatterilla ollaan jo pitkään tehty yleisötyötä mm. koululaisten, opiskeijoiden ja erityisryhmien kanssa. Nyt teatteri on kiinnostunut laajentamaan toiminta-alueitaan ja kehittämään yhteistyötä oman kaupunginosan järjestöjen ja yritysten kanssa. Samalla Q-teatteri haluaisi muotoutua vahvemmin korttelin asukkaiden luontevaksi olohuoneeksi, jonne voitai-

siin tulla muutenkin kuin ainoastaan seuraamaan esityksiä. Vaikka teatteri onkin toiminut samoissa tiloissa jo yli kaksikymmentä vuotta, suurin osa korttelissa toimivista muista organisaatioista ja yrityksistä on jäänyt teatterin henkilökunnalle vieraaksi.

Teatterin olemassaolosta ei välttämättä myöskään tiedetä kovinkaan laajasti korttelin asukkaiden ja yritysten parissa. Yritysten kanssa tehtävä yhteistyön kehittäminen kiinnostaisi myös taloudellisesta näkökulmasta – Q-teatteri olisi valmis kehittämään esitystoiminnan ohella myös erilaisia myytäviä palveluita.

Lähtökohdat

Q-teatterin toiminta-ajatuksena on aina ollut yhdessä tekeminen ja toiminta ei ole ollut rajoittunut ainoastaan esitystoimintaan. Kaikkiin teatterin tuotantoihin suunnitellaan aina myös työpajoja erilaisille ryhmille. Q-teatterilla on myös oma 15-20-vuotiaille nuorille suunnattu ryhmä NUTE, joka kokoontuu kerran viikossa. Q-teatteri on parin vuoden ajan teh-

nyt yhteistyötä alueen kulttuuritoimijoita yhteen koaavan Töölö-liikkeen kanssa. Myös yksittäisten ravintoloiden kanssa on tuotettu illallisen ja teatteriesityksen yhdistäviä paketteja.

Miten yhteistyö syntyi?

Vaihe 1 - Alkupohdinnat:

Potentiaalisten yhteistyötahojen kartoittaminen aloitettiin pohtimalla, minkälaisen yritysten kanssa Q-teatteri haluaisi tehdä yhteistyötä. Päädyttiin siihen, että

tutkitaan ensin minkälaisia eri alojen yrityksiä alueelta yleensäkin löytyy ja minkälaiseen yhteistyöhön niillä voisi olla kiinnostusta.

Vaihe 2 - Potentiaalisten yhteistyötahojen kartoitus:

Kartoitusvaihe aloitettiin googlettamalla töölöläisiä yrityksiä. Heti huomattiin, että varsinkin pienyrityksiä on niin paljon, että niiden kartoittaminen täytyy rajata. Myös Helsingin kauppakamariin sekä muutamaaan hyvinvointialan yritykseen oltiin yhteydessä puhelimitse ja sähköpostilla tiedustellen organisaatioiden haluk-

Q-teatterilla on:

- Halu kehittää jatkuvasti toimintaansa ja tehdä teatteria tunnetuksi omassa korttelissa
- Halu suunnitella ja tehdä yhdessä
- Halu elävöittää omaa korttelia ja avata teatterin ovet ”olohuoneeksi”

HINNASTO

LEMMI TEE	2,4
KAFFI	0,4
ROSKOINEN	1,4
PUUTTU TÄMPÖ	1,4
TÄMPÖ	0,4
LÄMPY	2,4
PIIRI	0,4
PIIRI TÄMPÖ	1,4
VIIRI	0,4

kuutta yhteistyöhön. Nopeasti huomattiin, että Helsingin Yrittäjät ry:n Töölön jäsenyhdistykseen kannattaisi olla yhteydessä, sillä jäsenyhdistys kokoaa yhteen suurimman osan korttelin yrityksistä.

www.yrittajat.fi

Vaihe 3 - Yhdyshenkilön löytyminen:

Helsingin Yrittäjät ry:n Töölön jäsenyhdistyksen puheenjohtajaan (jolla on itsellään hyvinvointialan yritys) otettiin ensin yhteyttä puhelimitse ja kerrottiin teatterin halusta tavata paikallisia yrittäjiä. Puheenjohtaja kiinnostui asiasta ja hänet kutsuttiin ensin tutustumaan teatteriin paikan päälle ja keskustelemaan teatterin alustavista suunnitelmista kaikessa rauhassa.

Vaihe 4 - Yhdyshenkilön sitouttaminen teatterin yhteistyötahoksi

Oleellinen vaihe Q-teatterin suunnitelmiin nähden oli löytää yhteistyöstä aidosti kiinnostunut ja alueella muutenkin aktiivisesti toimiva taho. Helsingin Yrittäjät ry:n Töölön jäsenyhdistyksen puheenjohtaja osoittautui henkilöksi, jonka kautta saataisiin kontakti muihin alueen aktiivisesti korttelin toimintaan osallistuviin

yrittäjiin. Yhteistyö teatterin kanssa olisi mahdollisesti hedelmällistä myös hänen omalle yritykselleen.

Vaihe 5 – Kutsut yrittäjille

Päätettiin, että kutsutaan alueen yrittäjät teatterille sellaisena iltana, jolloin olisi esitys. Tapaaminen pidettäisiin ennen esitystä Puoli-Q:n salissa ja sieltä halukkaat voisivat siirtyä katsomaan teatteriesitystä suurelle näyttämölle. Kutsut lähetettiin yhdyshenkilön kautta ja hänen saatesanojensa kera alueen 360 yrittäjille. Yrittäjät saivat heille kohdennetun kutsun tutun ja luotettavan tahon kautta. [Q-teatterin kutsu \(pdf\)](#)

Vaihe 6 - Tapaaminen kohderyhmän kanssa (marraskuu 2013)

Yrittäjille suunnattuun tilaisuuteen saapui yhteensä 50 henkilöä n. 20 eri yrityksestä. Tarjolla oli kahvitarjoilu sekä täytettyjä croissanteja ja viiniä. Q-teatterin henkilökunta aloitti tilaisuuden esittelemällä teatterin toimintaa ja kertomalla tiloista ja teatterin tarjoamista palveluista. Helsingin kaupungin kulttuurikeskuksen edustaja kertoi kaupungin ja Q-teatterin pitkään jatkuneesta yhteistyöstä ja kaupungin linjauksista kannustaa kaiken-

laista yhteisöllistä toimintaa kaupungin eri alueilla. Seuraavaksi kaikki paikallaolijat esittelivät itsensä ja halukkaat saivat esittää omia ajatuksiaan siitä, mitä yhteistyö heidän oman yrityksensä ja Q-teatterin välillä voisi olla.

Ideota kerättiin muistioon tilaisuuden aikana sekä lomakkeille, joihin osallistujat saivat kirjata ideoitaan.

Vaihe 7 – Syntyneiden ideoiden läpikäyminen teatterilla

Yritystilaisuudessa syntyi suuri määrä erilaisia ideoita, joilla Töölöön voitaisiin järjestää yhteisvoimin erilaista ohjelmaa. Päällimmäisenä ideana oli kuitenkin ajatus teatteritilojen käyttämisestä muuhun kuin esitystarkoitukseen. Monille tuli yllätyksenä se, miten viihtyisät tilat teatterilla on käytettävissä ja vuokrattavissa. Tilaisuudessa keskusteltiin mahdollisuudesta järjestää yhteinen tapahtuma kuten messut Q-teatterin tiloissa. Myös ajatus siitä, että teatteritiloja voitaisiin hyvin hyödyntää esimerkiksi korttelikahvilana. Varsinkin sunnuntait ja maanantait olisivat päiviä, jolloin tiloissa voitaisiin järjestää tapahtumia. Kahvila olisi

avoin kaikenikäisille ja siellä voisi olla esim. vaihtuva teema. Päätettiin, että Töölön Yrittäjien puheenjohtaja ja Q-teatterin henkilökunnan edustajat tapaavat seuraavaksi käydäkseen läpi syntyneet ideat ja päättääkseen, mihin konkreettisiin toimiin ryhdytään. Tilaisuudessa nousivat vahvasti esiin seuraavat ajatukset:

- Q-teatterista töölöläisten olohuone
- Järjestetään yrittäjien kanssa messut Q-teatterin tiloissa
- Työpajat ym. osallistava toiminta
- Teatterin toimintaan tutustuminen (kulissikierrokset, ohjaajan tapaaminen ennen esitystä jne.)
- Töölön historiaan liittyvät teatteriproduktiot

Vaihe 8 – Suunnittelupalaveri (helmikuu 2014)

Kun yritystilaisuudessa syntyneet ideat oli käyty läpi ensin teatterilla, järjestettiin seuraavaksi suunnittelupalaveri yhdyshenkilön kanssa. Palaveriin osallistui myös toinen yrittäjien edustaja. Tässä vaiheessa pohdittiin esitettyjen ideoiden toteuttamiskelpoisuutta ja päädyttiin valitsemaan jatkokehittelyyn vain sellaiset ideat,

joiden konkreettinen toteutus voitaisiin aloittaa mahdollisimman pian. Jotta hyvin alkanut tutustuminen uusien yhteistyötahojen kanssa ei hiipuisi konkretian puutteeseen, päätettiin ensimmäinen tapahtuma järjestää jo kevään 2014 aikana. Ideoista valittiin jatkoon kolme sellaista, joiden toteuttaminen olisi mahdollista jo vuoden 2014 aikana.

Vaihe 9 – Konkretiaa kohti

- Päätettiin järjestää yrittäjille *Backstage*-klubi Kaspar Hauser –esityksen yhteyteen toukokuussa 2014. Kutsut lähetetään kaikille Töölön Yrittäjien jäsenille sekä Helsingin Nuorille Yrittäjille yhdyshenkilön kautta ja tapahtuma mainitaan myös Töölön Yrittäjien seuraavassa uutiskirjeessä. Backstage-klubi

avataan klo 17 teatterin aulassa, jossa on tarjolla pientä purtavaa ja juomaa. Tilaisuutta jatketaan näyttelijän ja ohjaajan tapaamisella sekä kulissierroksella ennen esityksen alkamista. Yrittäjille tarjotaan esitykseen lippuja reilulla alennuksella. Lipun hinnan erotuksen maksavat puoliksi Q-teatteri ja Töölön Yrittäjät ry.

- Lokakuussa 2014 järjestetään basaari-tyyliset *Yrittäjien Markkinat* Q-teatterin tiloissa. Markkinoilla töölöläiset yrittäjät voivat esitellä tuotteitaan ja palveluitaan. Myös Q-teatteri on yksi näytteilleasettajista. Tulevista markkinoista tiedotetaan jo keväällä yrittäjille. Yrittäjien keskuudesta valitaan työryhmä, jonka tehtävänä on suunnitella markkinoiden sisältöä. Q-teatteri tarjoaa tilat ja henkilökuntansa tilaisuuden järjestämistä varten.

Q-teatterin ohjeita hyvän yhteistyön rakentamiseksi:

1. OMAAN ALUEESEEN TUTUSTUMINEN:

Kartoita kaupungin tai kaupunginosasi yritykset – voit tehdä yllättäviä löytöjä (esim. www.yrittajat.fi)

2. AKTIIVISTEN TOIMIJOIDEN LÖYTÄMINEN:

Etsi mahdolliset yrittäjien paikallisjärjestöt. Yrittäjäjärjestöt ovat usein aktiivisia järjestämään mm. erilaisia tapahtumia, joten kulttuuriorganisaatioiden kanssa tehtävä yhteistyö voisi myös kiinnostaa heitä.

3. YHDYSHENKILÖN LÖYTÄMINEN:

Ota ensin yhteyttä järjestön puheenjohtajaan ja kerro yhteistyöideastanne. Kutsu hänet tutustumaan teatteriin ja juttelemaan lisää. Jos puheenjohtaja ei itse innostu ideasta, pyydä häntä suosittelemaan muita mahdollisia aktiivisia henkilöitä potentiaalisiksi yhteistyökumppaneiksi. Kun hyvä kontaktihenkilö löytyy, panosta hyviin suhteisiin ja tiedotukseen. Näin tavoitetaan myös seu-

dun muut yrittäjät.

4. IHMISTEN KUTSUMINEN TEATTERIL-

LE: järjestä yrittäjille houkutteleva, vapaamuotoinen tilaisuus ja hyödynnä teatterin erityisosaaminen (esitykset, tilat, työpajat ym.). Panosta kutsun ulkoasuun ja tyyliin. Keskustele asiasta myös yhdyshenkilön kanssa ja kysy hänen mielipidettään. Kutsut lähetetään hänen kauttaan ja saatesanoilla varustettuina muille yrittäjille.

5. AITO VUOROVAIKUTUS:

Lunasta kutsussa esitetyt lupaukset yhteisestä ideoinnista. Kuuntele avoimesti tilaisuuden osallistujien ehdotuksia ja jätä runsaasti aikaa keskustelulle. Älä kuitenkaan lupaa mitään sellaista, mitä et pysty toteuttamaan suhteellisen lyhyessä ajassa. Yhteistyösuunnitelmiin konkreettiseen toteuttamiseen kannattaa nyt panostaa tosissaan, jotta luottamus teatteriin säilyy

6. **IDEOIDEN JATKOJALOSTUS:** Käy rauhas-
sa läpi esitetyt ideat ja poimi niistä teatterisi kannalta
pari kolme toteuttamiskelpoisinta jatkosuunnitteluun.
Keskustelkaa näistä ideoista yhdessä yrittäjien edusta-
jana toimivan yhdyshenkilön kanssa ja aloittakaa konk-
reettinen suunnittelu hänen kanssaan.

7. **ENSIMMÄINEN YHDESSÄ SUUNNITEL-
TU TAPAHTUMA:** Ensimmäinen tapahtuma voi
olla pienimuotoinenkin, esimerkiksi kulissikierros ja
keskustelutilaisuus yrittäjille tai vaikka soveltavan teat-
terin työpaja. Pääasia on, että ideointiin osallistuneet
yrittäjät tuntevat, että heidän ehdotuksensa on otettu
huomioon. Tästä voi alkaa hyvä yhteistyö!

Q-teatteri, Kaspar Hauser, kuva: Pate Pesonius

4. Yhteenveto

Kuten Keski-Uudenmaan Teatterin, Teatteri Metamorfoosin ja Q-teatterin esimerkit osoittavat, yhteistyön rakentaminen silloin, kun kyseessä ei ole vain kertaluontoinen hanke, vaatii teatterilta todellista sitoutumista asiaan. Sitoutumista tarvitaan luonnollisesti myös teatterin yhteistyötahoilta. Jos yhteistyöstä halutaan pysyvää, aikaa täytyy varata alussa runsaasti tutustumisvaiheeseen sekä ideoiden vapaaseen pyörittelyyn. Kaikesta suunnittelusta ei ehkä synny heti mitään konkreettista toimintaa, mutta yhteiset keskustelut voivat edistää asioita myöhemmin. Heti ei pidä luovuttaa.

Yhteistyön aloittamista saattaa alussa hidastaa se, ettei eri osapuolilla ole mahdollisuuksia sitoutua pitkäjänteiseen yhteistyön koordinointiin ennen ulkopuolisen rahoituksen löytymistä. Jos kuitenkin teatteri haluaa kehittää uudenlaista toimintaa esitystoimintansa rinnalle, on henkilöresursseja varattava tarpeeksi myös suunnittelu- ja kehittämistyöhön, apurahojen hakuun

ja projektihallintaan. Kun teatterin yhteistyötahoiksi löytyy aktiivisia organisaatioita, koordinoitivastuuta voidaan yhteistoiminnan selkiytyessä tietysti luontevasti myös jakaa.

Yhteistyön rakentaminen lähialueen muiden organisaatioiden kanssa koettiin TEOS-hankkeen kolmessa pilottiteatterissa niin tärkeäksi, että toimintaa pyritään edelleen kehittämään ja uusista yhteistyötahoista pitämään kiinni. Kaikki kolme teatteria ovat löytäneet omanlaisensa yhteistoimintamallin, joka tulee toimimaan suuntaa antavana ohjenuorana tulevan konkreettisen yhteistyön toteuttamisessa.

Teattereiden yhteistyötahot puolestaan ovat kiinnostuneita osallistumaan teattereiden järjestämiin ideointitapaamisiin jatkossakin. Teattereiden aloite kutsua paikallisia toimijoita ideoimaan uudenlaista yhteistyötä otettiin innostuneena vastaan. Moni oli iloisesti yllät-

tynyt siitä, että teattereilla oli halu kuulla juuri heidän ajatuksiaan teatterin toiminnan kehittämiseksi.

Omalle työympäristölle vieraiden käytänteiden ja ajattelumallien ymmärtäminen vie aikaa. Se vaatii uteliaisuutta, halua kuunnella ja jakaa. Ja usein se vaatii myös uskallusta kyseenalaistaa ja tarkastella omia toimintatapoja jopa kriittisesti, pienen välimatkan päästä.

Sujuva ja kaikkia osapuolia innostava yhteistyö on jatkuva prosessi. Kun sen kivijalka on tukevasti paikallaan, on rakentamisesta iloa kaikille.

Lähteet:

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmän kehittäminen, Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä, 2013:11

Yleisö ja teatteri uuteen suhteeseen, Ylös – ammattiteattereiden yleisötyön kehittäminen –hankkeen loppujulkaisu, 2010.

Tutkivan teatterityön keskus.

<http://www.yleisotyo.fi>

Haastattelut:

Teatteri Metamorfoosin, Q-teatterin ja Keski-Uudenmaan Teatterin edustajien haastattelut (syksy 2013)

Yhteenvedot teattereiden yhteistyötahojen haastatteluista (lokakuu 2013 ja tammikuu 2014)

Tutkivan teatterityön keskus

Tutkivan teatterityön keskus on Tampereen yliopiston Viestinnän, median ja teatterin yksikön tutkimus- ja asiantuntijayksikkö. Keskukseen toimintaan osallistuvat myös Tampereen yliopiston teatterin ja draaman tutkimus, Näty ja Tampereen ammatti-korkeakoulu.

Toimintansa syksyllä 2007 aloittaneessa keskuksessa kehitetään teattereiden taiteelliseen, tuotannolliseen ja tekniseen toimintakulttuuriin liittyviä käytäntöjä. Samalla tuotetaan yliopistotason tutkimusta sekä julkaisuja.

Yhteistyöhankkeita toteutetaan yhdessä teatterialan koulutuksen, tutkimuksen ja ammattiteattereiden kanssa. Yhteistyö on alueellista, kansallista ja kansainvälistä.

Tutkivan teatterityön keskuksen projekteilla on selkeä yhteys työelämään. Projektiryhmissä on mukana sekä yksilöllisiä taiteellisia että yhteensovittavia teknisiä ja tuotannollisia tutkimusaineiksia. Syntyvistä tuloksista ja käytännön innovaatioista hyötyvät taiteen tekijät, tuottajat ja katsojat.

<http://t7.uta.fi>

Minna Sirnö, johtaja Taiteen edistämiskeskus

Ihmisten oma teatteri -seminaari 24.2.2014

SEMINAARIN OHJELMA

Ma 24.2.2014, Q-teatteri, Tunturikatu 16, Helsinki

- 13.00 – 13.15 Seminaarin avaus ja TEOS-hankkeen esittely
Katri Malte-Colliard, projektikoordinaattori, TEOS-hanke
- 13.15– 13.30 Teatterin uudet ulottuvuudet - Taiteen edistämiskeskuksen näkökulmia
Minna Sirnö, johtaja Taiteen edistämiskeskus
- 13.30 – 14.00 Teatteri yhdistävänä alueellisena tekijänä
Heikki Lund, puheenjohtaja, Keski-Uudenmaan Teatteri KUT
Metsälintu Pahkin, Keski-Uudenmaan Teatteri KUT
Lauri Untamo, kunnanvaltuutettu, Tuusula
- 14.00 – 14.30 Soveltavan taiteen avulla kohti yhteistyötä – realiteetit toiminnan suunnittelussa
Iika Hartikainen, yleisötyöntekijä, Teatteri Metamorfoosi
- 14.30 – 15.00 Kahvitauko
- 15.00 – 15.30 Teatterin ja yritysten yhteistyöllä uudenlaista toimintaa kortteliin
Esa Kylmälä, talous- ja hallintojohtaja, Q-teatteri
Jaana Taskinen, yleisötyövastaava, Q-teatteri
Tuula Styrman, Create amove Oy, Helsingin Yrittäjät-Töölö ry
- 15.30 – 15.45 Kolme mallia ammattiteattereiden ja muiden paikallisten toimijoiden yhteistyön tueksi -verkkojulkaisu
Katri Malte-Colliard, projektikoordinaattori, TEOS-hanke
- 15.45 – 16.00 Keskustelua ja yhteenveto

kuva: Riitta Yrjönen

- Vaihe 3 – Tapaaminen kohderyhmien kanssa (11/2013)
- Vaihe 4 – Toinen yhteinen ideointitapaaminen (1/2014)
- Vaihe 5 – Konkretiaa kohti
- Vaiheet 6 – 10 sisältävät yhteisesti päätettyjen projektien eteenpäinvierästyksen sisältäen mm. rahoituksen, toteutuksen ja jatkosuunnitelman.

Iika Hartikainen, yleisöyöntekijä, Teatteri Metamorfoosi

Q-teatteri, yritysyhteistyö
Tuula Styrman, Create amove Oy, Helsingin Yrittäjät-Töölö ry

Q-teatteri, yritysyhteistyö
Esa Kylmä, Q-teatteri

kuva: Riitta Yrjönen

kuva: Riitta Yrjönen

Ihmisten oma teatteri -seminaarin materiaalit:

Seminaarin avaus ja TEOS-hankkeen esittely

Katri Malte-Colliard, projektikoordinaattori, TEOS-hanke

http://www.uta.fi/cmt/esittely/index/TEOS_esitys_hanke.pdf

Teatteri yhdistävänä alueellisena tekijänä

Heikki Lund ja Metsälintu Pahkin Keski-Uudenmaan Teatteri KUT

http://www.uta.fi/cmt/esittely/index/Seminaari_KUT.pdf

Soveltavan taiteen avulla kohti yhteistyötä – realiteetit toiminnan suunnittelussa

Iika Hartikainen, yleisötyöntekijä, Teatteri Metamorfoosi

http://www.uta.fi/cmt/esittely/index/Seminaari_Metamorfoosi-240214.pdf_1

Teatterin ja yritysten yhteistyöllä uudenlaista toimintaa kortteliin

Tuula Styrman, Create amove Oy, Helsingin Yrittäjät-Töölö ry

http://www.uta.fi/cmt/esittely/index/Seminaari_Tuula Styrman_220214.pdf

Kolme mallia ammattiteattereiden ja muiden paikallisten toimijoiden yhteistyön tueksi -verkkójulkaisu

Katri Malte-Colliard, projektikoordinaattori, TEOS-hanke

http://www.uta.fi/cmt/esittely/index/TEOS_esitys_toimintamallit.pdf